

Είκοστικά
Περίπατος
στις
έκθέσεις
Πραγματικότητα
καί όνειρο

Παρόλο που η καλλιτεχνική περίοδος φαίνεται προς το τέλος της, οι εκθέσεις εικαστικών συνεχίζονται με καλό ρυθμό ενώ συνεχώς δημιουργούνται νέοι χώροι για την πολιτιστική δραστηριότητα αυτού του τομέα.

Είσι στην γκαλερί «Αννα Σκηπητάρη» εκθέσεις έργα της η Νίνα Σουλίκου που κινείται στον χώρο του μη παραστατικού. Οι πίνακές της συντίθενται από την παράδοση και τον συνδυασμό τετραγώνων περίπου έπιφανών με χρώματα όχι λαμπρά όπου δίνεται μια άρ' ύψους άποψη ενός κόσμου όπου τα σχήματα και τα χρώματα παίζουν τον πρωτεύοντα ρόλο. Η ζωγράφος δεν διατάζει να έντάξει στο έργο της και άλλα υλικά, δίνοντας έτσι μια ύψη που ξεφεύγει από τις δύο διαστάσεις.

..

Σε έντελώς άλλο κλίμα κινείται η ζωγραφική της Ελενας Ναβροζίδου, που εκθέτει έργα της στην αίθουσα «Κ.7». Με χρώματα κατά πλειοψηφία, έντονα, στις αποχρώσεις του κυανού και του ερυθρού, η καλλιτέχνης αναπαριστά έναν κόσμο όνειρικό έπομένως ποιητικό, όπου κύκλες (ή άνθρωποι) συνήθως ιπτανται ή αιωρούνται στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Η ζωγραφική της Ναβροζίδου παραπέμπει οε πολλά πράγματα, σε εικόνες του ασηχρονου κόσμου, όπως τις διαμάρφωσαν ο κινηματογράφος ή το βίντεο, ο αισθησιασμός και όνειρική όπογείωση. Το εικαστικό αποτέλεσμα έχει μια ήθελμένη γλυκύτητα που οφείλεται και στο άρτιο σχέδιο, αλλά κυρίως στον έμφαντικό τρόπο που χρησιμοποιούνται τα χρώματα.

..

Διαφορετική τεχνική χρησιμοποιεί η χρυσά Ρωμανού που εκθέτει στο Γαλλικό Ινστιτούτο. Διαφορετικοί είναι και ο κόσμος που απεικονίζει μ' ένα ιδιότυπο κολάζ που ή ίδια χαρακτηρίζει «ντεκολάζ». Χρησιμοποιώντας αναπαραγωγές έργων κλασικών ζωγράφων (όπως του Μπρίγελ) και τοποθετώντας τις πάνω σε πλεξιγκλάς και, μάλιστα, όχι πάντα σ' ένα επίπεδο, η Ρωμανού συνθέτει εικόνες μη πραγματικές, ένας διαλυμένου κόσμου που πάει να ανασυνταθεί με την βοήθεια των έπιεθμένων της ζωγράφου. Τα αισθητικά αποτελέσματα είναι αξιοσημείωτο και ένδιαφέρον, καθώς, παρά τον κατακερματισμό των στοιχείων, δεν διαπιστώνεται τραχύτητα.

..

Ενα σχέδιο χωρίς προοπτικές Ανώνυμες εταιρείες στο κρατικό θέατρο

Μόνο με ριζικές αλλαγές
θά λυθούν τὰ προβλήματα

σιμα.

Γράφουν λοιπόν οι κ.κ. Πολιτόπουλος και Παπαδόπουλος πως «Το ΝΠΔΔ δεν είναι ή πλέον πρόσφορη νομική μορφή για έναν καλλιτεχνικό οργανισμό, το αντικείμενο του οποίου δύσκολα τίθασσέυεται μέσα στους κανόνες και τις διαδικασίες της δημόσιας διοίκησης». Και προτείνουν:

Το κρατικό θέατρο, όπως μεταμορφώθηκε σε κεντρικό θέατρο, έχει ανάγκη αλλαγής. Αλλά πώς;

«...Η νομική μορφή που προτείνεται για τις κρατικές σκηνές είναι αυτή της ανώνυμης εταιρίας του ελληνικού δημοσίου. Τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου νομικού προσώπου των κρατικών σκηνών συνοψίζονται στα ακόλουθα: Ιδρύεται ανώνυμη εταιρία, η οποία είναι μόνον νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, αλλά άνηκε

και όλα τα κινητά και άκίνητα περιουσιακά στοιχεία και γενικά όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αυτού. Το άρχικό μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας αποτελούν: α) Η αξία σε δραχμές της περιουσίας του καταργούμενου νομικού προσώπου μετά την απογραφή και την απόσπηση της. β) Η εισφορά σε χρήμα του ελληνικού δημοσίου.

ελεγκτές. Και αναφέρεται για το διοικητικό συμβούλιο:

«Το διοικητικό συμβούλιο είναι όργανο επιτελικό, αποφασιστικό και έκτελεστικό. Ασκει γενικές αρμοδιότητες και εξουσίες, που αναφέρονται ενδεικτικά στον ιδρυτικό νόμο. Το διοικητικό συμβούλιο είναι εννεαμελές και αποτελείται από τον πρόεδρο και οκτώ μέλη. Ο πρόεδρος διορίζεται με απόφαση του άρμο-

δρου, τη γενικής συνελεύσεως και των ελεγκτών. Και τέλος αναφέρεται ή διαδικασία της «κοινωνικοποίησης» και ή οργανωτική δομή, όπου όμως τίποτε δεν δίδεται πρακτικό, αλλά μόνο με γενικότητες και με παραπομπή σε μελλοντικά έγγραφα. Μία παράγραφος μόνο που προσέβαμε: «Με τον ιδρυτικό νόμο λαμβάνεται ειδική μέριμνα ώστε να μη θιγούν τα νόμιμα δικαιώματα των διοικητικών υπαλλήλων των καταργούμενου νομικού προσώπου». Μόνα των διοικητικών υπαλλήλων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Είναι χαρακτηριστικό ότι το έγγραφο - προσχέδιο εξαφανίζει την καλλιτεχνική επιτροπή και την αντικαθιστά με τον εισηγητή δροματολόγου.

Είναι χαρακτηριστικό γιατί δείχνει τη νοοτροπία αυτών που θέλουν να αναμορφώσουν τα θέατρα. Κι άκομη είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι ο πρόεδρος - διευθυντής δεν εκλέγεται, αλλά διορίζεται. Κι άκομη πιά χαρακτηριστικό είναι το ότι πουθενά δεν αναφέρεται ποιά πρέπει να είναι τα προσόντα αυτού του ανθρώπου που θα κληθεί να διευθύνει έναν πολύ δύσκολο οργανισμό. Είναι χαρακτηριστικό και της νοοτροπίας και των προθέσεων.

Για να λυθούν τα προβλήματα των κρατικών θεάτρων χρειάζονται κόπος και χρειάζονται γενναία μέτρα αλλαγής μορφής.

α. Πρέπει να διευθυνεί τα θέατρα ένας άνθρωπος του θεάτρου, με πείρα, προύληψη, επιτυχή κοριέρα.

β. Αυτός ο άνθρωπος πρέπει να μετέχει με ψήφο στην καλλιτεχνική επιτροπή του θεάτρου που θα αποτελείται από άπολυτους άρμολία πρόσωπα.

γ. Να μειωθεί το προσωπικό των κρατικών θεάτρων κατά το 1/3 περίπου και νό δημιουργηθούν άλλες σκηνές.

δ. Τα διοικητικά να άνστεθούν στους διοικητικούς υπαλλήλους των οποίων θα προβάται ο διευθυντής. Το ίδιο και τα οικονομικά. Νό γίνεται τακτικός έτήσιος άπολογισμός των καλλιτεχνικών έπιτευγμάτων και έτήσιος οικονομικός έλεγχος αύστηρης, με δημοσίευση των άποτελεσμάτων στον

Η Μπέτυ Αρβανίτη, η Σένια Καλογεροπούλου και ο Σταύρος Παράβας, όπως έμφανίζονται στην κομωδία του Φευντό

Θεατρικές παραστάσεις

Φευντό, «Ψύλλοι στ' αυτιά», από το θίασο «Πόρτα»

Αν θέλει να δει κανείς μία παράσταση καλού έμπορικου θεάτρου, θά έλεγα έναν «θρίαμβο» τού μουσάβάρ, άς παρακολουθήσει την παράσταση της κωμωδίας «Ψύλλοι στ' αυτιά» που παίζεται τώρα και στη Θεσσαλονίκη, άφου επί δύο χρόνια έδινε παραστάσεις στην πρωτεύουσα. Η πολύ διασκεδαστική κωμωδία του Φευντό, του συγγραφέα που έχει πιά περάσει όχι μόνο στο κρατικό θέατρο της Γαλλίας, αλλά παίζεται και από το βρετανικό έθνικ θέατρο, αποτελεί μία κορυφαία στιγμή του είδους, ένα έργο που, με τις καταστάσεις και το πρόσωπο που ζωντανεύει, θά μπορούσε να δώσει υλικό για πέντε ή δέκα ανηθιμωμένες κωμωδίες. Το παιχνίδι της άπιστίας, της διπλοπροσωπίας, των παρεξηγήσεων, τού γκάγκ δίνεται με πληθωρική έμπνευση, έτσι που ο θεατής να διασκεδάει άσάμωχτα και πηγαία, χωρίς, από την άλλη μεριά, να λείπει και το στοιχείο της μαρτυρίας μιας έποχής, των ήθων της και τού κλίματος μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε. Κάποτε θά πρέπει και τα δικά μας κρατικά θέατρα να προσέξουν τις αξίες ενός Φευντό, ή άκομη και ενός Λαμπρί, που σκηνικά «θαζούν γυαλιά» σε πολλά από τα έργα που φιλοξενούνται στις σκηνές τους.

Αλλά αν είναι ώραία και διασκεδαστική ή κωμωδία τού Φευντό, είναι έξισου άπολαυστική και ή παράσταση που όργάνωσε ο Μίνως Βολανάκης, που θρέθηκε σε πολλά κέφια και δημιούργησε ένα σύνολο άποδόσεων πραγματικά άπολαυστικό. Η παράστασή του έχει τη χάρη της γαλλικής φινέτας και δίνει τη μέθη μιας λεπτής σαμπάνιας. Κουρντζίζοντας σε άλάνθαστο ρυθμό την παράσταση, προσθέτοντας εύρηματα, διδάσκοντας τέλεια τους ήθοποιους του -και όχι μόνο τους πρωταγωνιστές- έφερε ένα άποτέλεσμα πραγματικά όξιοθαύμαστο. Σπάνια έχουμε ξαναδεί τόσο καλή άποδοση κωμωδίας τού Φευντό και νομίζω ότι αυτό δεν περιορίζεται μόνο στα ελληνικά πλαίσια. Ο Βολανάκης πέτυχε γιατί αντιμετώπισε τó έργο με τη σοβαρότητα που άπαιτεί ένας κλασικός και θά έλεγα ότι τοποθέτησε τó έμπορικό θέατρο σ' ένα επίπεδο παράστασης κρατικού θεάτρου.

Ο έπαινος, φυσικά, άνήκει και στους έρμηνευτές των ρόλων που έδωσαν ώριμες έρμηνείες. Θαυμάσια ήταν ή Σένια Καλογεροπούλου στο ρόλο της συζύγου που νομίζει ότι την άπατά ο σύζυγος και πέφτει ή ίδια στην παγίδα που στήνει. Η Μπέτυ Αρβανίτη, σε μία έξισου ώραία έρμηνεία, έδωσε όλη την πονηριά, αλλά και όλο τόν άίσθησιμό που άποταίους ο ρόλος της φίλης, αλλά και περιπαθούς γυναικός. Ο Σταύρος Παράβας στο όπλο του ρόλο έδειξε άνεση και ώριμότητα, ύπερφαλαγγίζοντας τις φυσικολίες που τού έπέβαλε ή ιδιομορφία της δομής τού έργου. Θó άζει να αναφέρει κανείς άλλους τούς ήθοποιους της παράστασης, που σάν σύνολο, αλλά και ο καθένας χωριστά, βοήθησαν άποφασιστικά στο άρτιο άποτέλεσμα. Είναι οι άνηγερης Οικονόμου, Νατάσα Τσακριανάνου, Χρήστος Μπίρος, Θόδωρος Μπουγιάνης, Περικλής Μουστάκης, Νίκος Καβάδης, Γιάννης Κυριακίδης, Βάσω Σακελάρη, Ζαχαρίας Γκιουζέπε, Γιάννης Φύριος και Άριστοτέλης Άνστικλής. Πολλά χρόνια είχαν να δοyme παράσταση τού έμπορικου, λεγόμενου, θεάτρου, που να έχει τόσο όριότητα και να καταπιά τόσο άνεπιφύλακτα. Και φυσικά, δεν πρέπει να λησμονήσουμε να επαινέσει κανείς τó έξυπνο και καλόγουστο σκηνικό τού Πάισα, καθώς και τα καλοσχεδιασμένα κοστούμια του.

Πηγαίνετε να δείτε αύτην την παράσταση. Αξίζει τον κόπο.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Τό ξένο ποίημα

Στέφεν Σπέντερ

Πολεμική φωτογραφία

Οικειρικές εικόνες οικισμών και τοπίων παρουσιάζει ο ζωγράφος Αθηνόδωρος Ταρσούδης, που είναι αυτοδίδακτος Θερακιώτης και που έκβητε για πρώτη φορά έργα του (στον «Iav») Έξω από την πατρίδα του. Τό διακρίνεται είναι ότι ο καλλιτέχνης δείχνει μια άπροσδοκτη ώριμότητα. Η τεχντροπία του τείνει προς έναν φθαρμένο κυβισμό τά χρώματό του είναι απαλά, και διακρίνεται κανείς μια κατακόρυφη (ής πιά πολλές φορές) άνεληξη των θεμάτων του, μέσα σε μία χαρακτηριστική όχλη. Δέν είναι τυχαίο πού ο κ. Ταρσούδης θυμίζει τους στίχους του Καβάφη: «Η πόλις θά σέ άκούλουθε. Στους δρόμους θά γυρνάς τους ίδιους. Και στίς γειτονίες τίς ίδιες θά γεννάς και μέσ στά ίδια σπίτια αυτά θ' άσπρίζεις».

ΟΙ ΝΕΕΣ ΙΔΕΕΣ

Γιά τά μέν άδικεί, όμως, κανείς τούς συντάκτες του κειμένου, θά άναφερθούν και τά νέα στοιχεία πού είσηγού-νται. Δέν είναι «νέα», αλλά όπωσδήποτε συζητή-

στών δημόσιον τομέα, σύμφωνα με τίς διατάξεις της παραγρ. 6 του όρθρου 1 του Ν. 1256/82 και λειτουργεί ύπέρ του δημόσιου συμφέροντος, με τούς κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και με την έπαιπεια του κράτους. «Η έπαιπεια άσκειται από τόν άρμόδιο ύπουργό πολιτισμού και έπαιπμων και συνίσταται κυρίως: Στόν έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης του νομικού προσώπου. Στήν παρακολούθηση της δραστηριότητας και της λειτουργίας του από στοιχεία πού μπορεί να ζητά από τόν πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου.

«Τό νέο νομικό πρόσωπο θεωρείται καθολικός διάδοχος του καταργουμένου ΝΠΔΔ και περιέρχονται σέ αυτό αυτοδι-

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Αφού λοιπόν «λύθηκε» τό θέμα του νομικού καθεστώς του θεάτρου, ός προχωρήσουμε στήν διοική των όγάνων πού θά διοικούν τό θέατρο.

Κατ' όρχήν καθορίζεται ότι όργανα του νομικού προσώπου θά είναι τό διοικητικό συμβούλιο, ά πρόεδρος του, ή γενική συνέλευση και οι

είναι κανονικά αμεινομενοι και εργαζόμενοι ό μέν πρόεδρος ώς διευθυντής του θεάτρου, οι δέ λοιποί ώς διευθυντές των τεσσάρων κυριώ-ρων τομέων (διευθυντής δραμα-τολογίου, τεχνικός διευθυντής κλπ). Τρία μέλη του διοικητικού συμβου-λίου εκλέγονται από τούς εκπροσώ-πους των πολιτιστικών και κοινωνι-κών φορέων της μειοψηφίας στή γενική συνέλευση, όλο εκπροσωπούν τό 49% των μετοχών. Ενα μέλος του διοικητικού συμβουλίου εκλέγεται από τούς εργαζόμενους στό θέατρο. Η διάρκεια της θητείας του διοικη-τικού συμβουλίου είναι τριετής και μπορεί, με άπόφαση του άρμόδιου ύπουργού, νά ανανεώνεται γιά τό σύνολο των μελών του ή γιά όρισμέ-να μέλη».

Παρακάτω τό σχέδιο καθορίζει τό δικαιοώτα και τίς ύποχρεώσεις του διοικητικού συμβουλίου, του προέ-

τύπου. **ε. Νά δάλλει ή εργασιική σχέση, ώστε να μπορεί τό θέατρο να λειτουργεί άπρό-σκαπτα.** **στ. Νά δαδών δυνάτότη-τες γιά άπαλλαγή των κρατι-κών θεάτρων από τό δύσκα-μπτο δημόσιο λογιστικό.** Και όόκημ, τό κυριότερο, όλο αυτά να γίνονται κάτω από την έπαιπεια διακομματικού όργάνου. πού θά έξαφοράζει την άμεροληψία στήν λήψη όποφάσεων και την προώθηση όνων και των δέων, την άσκη-ήν εργασία, μέσα στή πλάσια των νό-μων, τήν άπόφωση στήν δημιουργι-κή άπόδοση. Έχουμε ανάγκη αίσθη-ρότητας και σοβαρότητας, παιδείας και ύψηλών στόχων. Όλες οι άλλες δολιχοδρόμησης οδηγούν σέ κατή-φορο χειρότερο από τόν σημερινό.

Τό έλληνικό διήγημα

ΤΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑ

Τού Κώστα Παρορίτη

ΒΑΙΔΙΕ δειλά, ψαχτά, άνάμεσα σέ δύο σειρές κρεβάτια. Τά κεφάλια των άρρώτων προβάλλαν όδω από τίς σκούρες στρατιωτικές κουβέρτες, αλλά με μάτια άνοιχτά, αλλά με μάτια κλεισμένα πού τό θάρανε ή κόψη. Τά πρόσωπα τους όχρά σόν άσπρες λαμπάδες, λειψία, με μάγουλα θαυουλάμενα με χείλια φρυγγίνα διατηρούσανε πολλά ίμην έκφραση τρώμου σόν να μην είχε σβυστεί ακόμα από τή μνήμη τους ή φριχτή εικόνα της μάχης.

Η γριά προχωρούσε άργά, αστασιμένη γυρίζοντας τό μάτια της από τό ένα κρεβάτι στό άλλο. Κάποιους ζητούσε, κάποια νύμφη μορφή προσπαθούσε ν' άνανρωρίσει άνάμεσα σ' άρρωστα έκείνα κεφάλια, πού μερικά δέ φαίνονταν διόλου, έτσι όπως είπανε τυλιγμένα, χωμένω όλάκερα μέσα σέ μεγάλωση άσπρους είπίδωσους. Η καρδιά της χτυπούσε κ' ή μουρούδια του φανικού της έρέθηκε τίς μύτι...

Ποιός νά της τόλγανε όδώ και λίγους μήνες πώς θά έρχάτανε όδώ, μέσα σ' αυτό τό μεγάλο σπίτι με τήν κρύα και βαριά όψη του, ν' άναζητήσει τό παιδί της...

- Είνας νοσοκόμος τήν εζώνωσε.
- Ποιόν ζητάς, κυρούλα!
- Κείνη Εφανίστικη.
- Τό παιδάκι μου.
- Καλά! μά πώς τό λένε τό παιδί σου; ρώτησε ό νοσοκόμος με τήν άσπρη ποικιαιμία γελώντας.
- Πώς τό λένε; Γιαννάκη δέν τό λένε;
- Και τό παράνομα;
- Είπε και τό παράνομα άπώνοντας τίς τώ χρειάζεται αύτουνού του άνθρώπου-νó μάθει και τό παράνομα του παιδιού της ή πώς δέν τόλγαιε ό ίδιος.
- Αί, τότε, μή γυρίζεις όόδια όδώ. Δέν είναι σ' αυτόν τόν θάλαμο. Αύτούς τούς έχουμε στόν όλο θάλαμο.
- Αυτούς! Διηλόδη ποιούς αύτούς; Τήν έθελε να είπει μ' αυτή τή λέξη ό νοσοκόμος. Ο νοός της πήγαινε κάτι κακά νά σκεφτεί με τόν κράτηε. Ακόσθησε τό νοσοκόμο στόν όλο θάλαμο.
- Αριθμός 14, φώναξε ό νοσοκόμος κ' έδειξε με τό χέρι του ένα κρεβάτι. Η γριά θόόισε όργά. Τώρα πούφτασε ή στιγμή νά έναοιόει τό παιδί της, τά παδια της άρριόντανε να θαόισουνε γλήγορα, γινότανε θαριά σ' μολύθι. Στάθηκε, έφερε τό χέρι της στήν καρδιά της. Πώς χτυπούσε δυνατά! θά τόν έναοιόει λοιπόν. Νά, δέν πνέε χωρίζουνε πιά παρά λίγα ήμάτια. Ηρθε ή ώρα να τόν έναοιόει.
- Ζήνασε, στό κρεβάτι πού. Πατούσε στό νύχια. Κείνος είχε τό μάτια κλειστό.

Στάθηκε και τόν κοιτάξε. Η καρδιά της πήγαινε νά σπάσει. ή άνάσση της πανάστανε. Αύτός είναι! Νά είναι άόλησια αύτός; Μήν έκανε κανένα λάθος ό νοσοκόμος; Μά αύτός ό άρρωστος δέν μπορεί νάνα τό παιδί της. Αδύνατο. Πού είναι τό μάγουλά του; Τό παιδί της σόν έφυσσε γιά τό Μέτωπο, είχε κάτι

μάγουλα σά μύλα. Αύτός είναι κίτρινος σά λαμπάδα. Στάθηκε κ' έβλεπε. Η κουβέρτα άνασηκωνότανε άργά στό ρυθμό της άνάσας. Κοιτάξε. Πάνω στό κομοδίνο είπανε ένας φάκελλος. Αί! τόν άναγνώρι-σε. Τό γράμμα πού τούτέλιε τίς προάλες. Τό τελευταίο γράμμα της! Τότε λοιπόν αύτός είναι!

- Γιαννάκη πού ψιθύρισε σιγολά.
- Κείνος άνοίξε άργά τό μάτια του. Φαίνονταν σά νά μή καταλάθινε, σά νά θρισκότανε σέ κάποιο άνώγειο. Σιγά σιγά άρχισε να συνέρεχεται. Ενα χαμάγελο άνθισε στή χείλια του.
- Μήτερα, μουρμούρισε.
- Κείνη χύθηκε άπάνω του, τού άγκάλιασε τό κεφάλι κι άρχισε νά τό γιομίζει φιλά.
- Παιδί μου, παιδάκι μου!

Τά μάτια του νέου είχανε θουρκώσει. Από ένα κρεβάτι άκούστηκε ένα βαρύ θαγγητό. Κάποιος στρατιώτης πού τό πόδι του είπανε σαλάτα από κάποια όόδια, έβαλε μιά φωνή -Αχ, μαννούλα μου, δέν πειθαίνω καλύτερα;- Η γριά γύρισε πρής τό μέρος του και τόν κοιτάξε τρομαγμένη. Ενωίωσε τόν έαυτό της μηδονόμένο, χαμένο μέσα σέ κείνη τή σόλα τή μακρυά, με τ' άρδοσιστά παρθένο, πού μερικώνα τό τζάμια έσπασε-σπασμένα, με τάν άγέρα πού μύριζε φανικά, με τό φόβο τού θανάτου πού είπανε άπλωμένος παντού.

Πήρε μιά καρέλα και κόπασε δίπλα στό κρεβάτι. Κείνος είχε άνεδοσμένη τήν κουβέρτα του ως τό λαίμο, με τρόπο πού νά μή φαίνεται τίποτες άλλο από τό κεφάλι του.

Αρχίσανε τήν κουβέντα. Τί ιστορίες άτέλειωτες... Η γριά ήθελε νά τ' άκούσει όλο άλλα μιά φορά από τό στόμα του, κι άς τά είχε διαόδοει τόσες φορές στό γράμματά πού της είχε στείλει.

Κείνο πού πρό πάντων ήθελε νά μάθει είπανε πώς πλνήγυθηκε. Της διηγήθηκε μιά όλάκερη ιστορία από τό κεφάλι του. Μιά πλνήη στό δειό του χέρι... Μά δέν είναι τίποτα... Μικρά πράγματα. Σέ λίγες ήμέρες θά βγει από τό νοσοκομείο κ' ύπτερα θά κατεει πάλε στό χωριό του, στό σπίτιόι του, θά έναοιόει τή δουλειά του...

Κείνη τόν άφηνε νά μιλάει. Σόν όνειρο τής φαίνονταν. Τόν είχε γιά χαμένο όλότελα. Σόν έλαβε τήν είσηψη πώς είναι πλνηγόμενος, πώς τονέ φέρασε στήν Αθήνα, πώς ήρρεται στό νοσοκομείο, δέν ήθελε νά τό πιστέψει. Πίστευε πώς της έλγανε ψέματα. Καλέ, αύτός θάναί τώρα πεθαμένος και μού τό κρύβουσιν... Μά, νά, πού ό θόός της νύη λυπήθηκε...

- Ανοίξε τό δερματικό πού κρατούσε στό γόνατό της.
- Σούφερα και μερικά κούλουράκια. Μά, πάρε ένα νά ιδεις τί καλά πού είναι. Μονόηχη πού τό ζήωσμα. Είναι σόν έκείνα πού σ' άρέσανε μιά φορά!
- Κείνος κοκκίνισε.
- Ακούμησέ τό πάνω στό κομοδίνο.
- Δέ θά πάρετε ένα.
- Όχι, τώρα, δέν έχω όρεξη. Αργότερα.
- Καλά, όπως θέλεις. Νά, έδώ τ' άφήνω.

Κάθισε έως τό μεσημέρι. Θά καθότανε έως τό βράδι, μά τό κουδούνι πού χτύπησε, της έδειξε πώς έπρεπε νά φύγει. Σηκώθηκε όρθια. -Αντίο, παιδάκι μου, είπε. Θέλησε νά τονέ χαϊρείσαι μά κείνος δέν έθγαλε τά χέρια του κάτω από τήν κουβέρτα. Της γύρισε μόνο τό μάγουλά του και κείνη τό γιόμισε φιλά.

..

ΚΑΘΩΣ βάδιζε σά αστασιμένη άνόμεσα στό κρεβάτι γιά νά θγει από τό θάλαμο, ό άρρωστος τήν παρακολουθούσε με τό μάτια του. Επειτα σφάόισε πάλι τό μάτια του σά νά τού πέρασε κάποια πικρή σκέψη από τό νού... Στά χείλια του ζουγαφίστηκε μιά φαρμακία. Τό άλλο πρωί ή γριά θρέθηκε πάλι όδω από τήν πόρτα.

- Δέν είναι μέρα γιά έπίσκεψη σήμερα, της έήγησε ό σιοκόης.
- Κείνη δέν κατάδοσε.
- Τό παιδί μου θέλω νά ιδώ, είπε.
- Αύριο, σήμερα δέν έπντρέπεται.
- Εφυγε χωρίς νά καταλαβαίνει. Γιατί αύριο; Γιατί δέν τήν άφηνανε σήμερα νά έναοιόει τό παιδί της; Τάσους μήνες πούείπε στό μέτωπο... Αύτη έκκίνησε από τό χωριό της, τόσες μέρες όρόμιο, ή αύτά τό παιδί ίαία. Ιαία... Τήν άλλη μέρα, πού ήρθε, τούφερε ένα πακέτο τσιγάρα.
- Νά, πάρε ένα νά καπνίσεις.
- Κείνος πάλι κοκκίνισε.
- Βάλε τά πάνω στό κομοδίνο. Ο γατρός είπε πώς δέν κάνει νά καπνίω.
- Δέν έβαλε κανένα κακό με τό νού της. Εντύπωση μόνο της έκανε πώς και σήμερα, σά σηκώθηκε νά φύγει, δέν σκεφτηκε νά της δώσει τό χέρι και της πρόσφερε μονάχο τό μάγουλό του γιά νά τό φιλήσει...
- Σάν έναοιόει γιά τρίτη φορά τούφερε ασκουλίωση με καραμέλες. Ηρθε άπόνημα. Ερχότανε σήμερα με μιά χαρά όλλάωτικη. Στό όρόμο πετούσε από τή χαρά της, τά πόδια της κόνανε φτερά.
- Φας νά ιδεις τί καλές πού είναι. Έχουμε μέσα και καρβόδι. Νά, πάρε μία νά ιδεις είπε προσφερόντος του τή χριτική ασκουλίωτα.
- Στά πρόσωπο του άρρώτου χύθηκε όόεφανα μιά δυνατή κοκκινάδα. Μέ τά μάτια του, πού είπανε όότωμα νά θουρκώσουνε, της έδειξε πάλι τό κομοδίνο.
- Η γριά τόν κοιτάξε καλά στό μάτια. Τό πρόσωπο της έγινε σκεφτικό. Μήν της έκρυβε τίποτα; Μήν είναι δυστυχισμένη και δέν τά έξερει; Κι αύτή πού τόν περμένε μέρα τή μέρα νά σπικωθεί...

Κείνος φαίνονταν πώς έπασχε... Ο νοός του μόντευε καθαρά τίς σκέψεις της μάνας του. Γιατί νά τήνέ θασανίσει περισσότερο; Γιατί νά μή μάθει τήν άλήθεια, άφού έτσι κ' έτσι, μιά φορά, δέν μπορεί, θά τήνέ μάθει. Θά πονέσει στήν άρχή, θά κλάψει, μά θά έαίρει πώς δέν έχει πιά παιδί, πώς έχει ένα κούτσουρο πού τό κλαδέφανε όόληηηη.

-Γιατί παιδάκι μου, μαιμυριούσε ή γριά σιγαλά, δειλά, σά νάθελε νά παραπονεθεί γιά τήν περιφρόνηση πού της έόοεινε τό παιδί της. Αχ, μωρή μάννα, πάμε πιά, μύ μου σκίεις τήν καρδιά. Νά, κοιτάξε με, τί θές νά σου κάνω; φώναξε.

-Πάταξε μακριά τήν κουβέρτα και σήκωσε όψηλά τά χέρια του.

-Α, φώναξε ή γριά κλεινώντας τό μάτια της νά μή έόλεπει τό φριχτά τό θέαμα. Αύτά δέν είπανε χέρια. Αύτά είπανε δύο κούτσουρα, τυλιγμένα μέσα στό θαμπάκια και στίς άσπρες γάδες. Ο άρρωστος είχε κατεβάσει πάλε τά χέρια του κάτω. Τά δάκρυα κυλούσανέ τώρα όργά από τό μάτια του, ενώ τό κεφάλι του γύριζε κατά τόν τοίχο. Μέσα στόν ήσυχο θάλαμο άκούγοντανε τ' άναφυλάκη του.

Η γριά τόν έόλεπε σόν κεραυνόσπινθη. Επειτα έόαλε κάτι όίγριες φωνές. -Παιδί μου, τά χεράκια σου, τί σου τάναναν τά χεράκια νά τά χεράκια; Δύο νοσοκόμοι έτρέσανε γιά νά τήν αστασιώσουν πώς δέν πρέπει νά φωνάζει γιατί οι φωνές της άνησχυόναν τούς άλλους άρρωστους. Ο άρρωστος έσκαυόκωνότανε νάχει τό κεφάλι του γυρισμένο πρής τόν τοίχο γιά νά μή βλέπει. Η μάννα του έπασε άπάνω του, έχωσε τά χέρια της κάτω από τήν κουβέρτα, ζητώντας νά πιάσει, ναγγίξει τά δυό έκείνα κούτσουρα. Ηόελε νά τά φιλήσει, νά τά χαϊδέψει, νά τά ζεστάνει...

Από τ' άνοιχτά παρθένο μπάινανε μισόσπαστοι οι ήχοι της μουσικής πούπαιε κάποια όπερα στήν πλάτεια του πόρκου. Ο ήλιος είχε άνάψει πυκνάγιά στό άνέσπωμα, τήν ώρα πού πήγαινε νά θασιόέμει. Τώρα ή μουσική άρχισε νά παίξει ένα πολεμικό έμβατήριο. Ο κόσμος έξασσε σέ παλομάκια.